

Előszó

Jelen kötetünk egy, a hazai közönség előtt kevéssé ismert téma bemutatását tűzte ki célul: az amerikai evangéliumi mozgalmat kívánjuk bemutatni társadalmi, politikai, kulturális és teológiai aspektusokat vizsgálva. Az amerikai evangéliumi mozgalom egy-egy szűk részével bizonyosan gyakran találkozunk az olvasó, viszont itt mi egy, a mozgalmat keretbe helyező, átfogó és összefoglaló könyvet készítettünk el. Terjedelmi okokból a kifejtés nem lehetett teljes, mégis úgy gondoljuk, hogy egy olyan könyvet adunk leendő olvasóink kezébe, amely a leglényegesebb és legmarkánsabb vonatkozásait feltárja az itthon eddig kevéssé kutatott területnek.

Az amerikai evangéliumi mozgalom egy rendkívül szerteágazó, számos irányzatot magában foglaló csoportot jelöl, amelynek tagjai a kezdetektől markáns teológiai, társadalmi és politikai nézetekkel rendelkeznek. A mozgalom története bizonyítja, hogy rendkívüli rugalmasság, megújulási képesség jellemzi. Annak ellenére, hogy számos alkalommal prognosztizálták megszűnését, erre sorozatosan rácafélt, így napjaink Amerikájának továbbra is meghatározó, befolyásos világnézeti csoportja. Hatása elvitathatatlan az amerikai politikai és társadalmi rendszernek, magának az amerikai történelemnek az alakításában, s globális kapcsolatrendszerét is tekintetbe véve kijelenthetjük, hogy a 21. század körülményei között is érdemes tárgya a tudományos alaposággal végrehajtott elemzéseknek. Nyugati világunk jelenlegi formájában bizonyosan nem létezne nélküle, s a jövő kihívásait tekintve megállapíthatjuk: a zsidó-keresztény értékrend fennmaradásában továbbra is meghatározó szerep hárul rá.

Ma már Magyarországon is közismert tény, hogy az Amerikai Egyesült Államok a nyugati kultúrkörön belül az egyik, ha nem a legvallásosabb ország, így a kötetben bemutatjuk, hogy az amerikai politikai rendszer értelmezéséhez is elengedhetetlen a vallás figyelembevétele. Az amerikai identitásban és küldetésstudatban az amerikai evangéliumi mozgalomban is fellelhető értékeket figyelhetjük meg, kiemelten az amerikai külpolitika irányainál, illetve ezek változásánál. Ez az evangéliumi hatás már az Egyesült Államok alapításakor is jelen volt, és azóta váltakozó intenzitású befolyást gyakorol az Egyesült Államok külpolitikájára. Az amerikai evangéliumi mozgalom értékei egyfajta amerikai küldetésstudattal azonosulnak, mivel az Egyesült Államok identitásképeinek integráns eleme az amerikai különlegességtudat (American exceptionalism).

Mindemellett az Egyesült Államok legfőbb vezető politikusai számára fontos a vallás és a vallási hovatartozás, és az amerikai evangéliumi egyházak már jó ideje komoly hatást gyakorolnak az amerikai politikai létre, kezdve az elnökkel.

A modern evangéliumi keresztények politikai aktivitása kiemelkedő. Látványos fellépésük az 1960–70-es évek társadalmi-kulturális, valamint politikai és jogi változásaira (a szexuális forradalomra, a vietnámi háború és a Watergate-ügy körüli politikai vitákra, illetve polgárjogi fejleményekre) irányuló reakcióként fogható fel. Bár az evangéliumi keresztényeket leginkább az amerikai konzervatív és jobboldali politikai erőkkal szokás társítani, ez csak részben állja meg a helyét. A modern evangéliumi keresztények politikai-ideológiai orientációját alapjaiban meghatározzák a Biblia tanításaiból levezetett erkölcsi elvárásokra helyezett súlypontok: míg jobboldali szárnyuk szűkebb és a mai politikai kontextusban konzervatívnak mondott értékeket tart figyelmének középpontjában, addig baloldali szárnyuk alapvetően a progresszív témákkal, problémákkal foglalkozik.

Az evangéliumi keresztények csoportja a közhitel szerint az átlagosnál is kevesebbet foglalkozik a külvilággal, és ha mégis, akkor inkább elszigetelődéspárti. Csakhogy nem egységes tömb, ugyanis míg jobboldali szárnyát főleg a hazai társadalmi és kulturális vitákban is előtérbe helyezett témák (például az abortusz) foglalkoztatják, addig baloldali szárnyának fókuszában szélesebb, a nemzetközi politikához közvetlenebb módon kapcsolódó témák (például a háború) találhatók. Mindemellett az evangéliumi keresztények külpolitikai érdeklődése gyakran e témákon belül felmerülő esetekre korlátozódik, vagyis aktivitásuk egy átfogó világgép kifejtése helyett többnyire csak egy-egy konkrét ügyben folytatott kampányban ölt testet. Mindazonáltal e társadalmi csoport az elmúlt évtizedekben számos alkalommal kivette részét az amerikai külpolitika formálásából, elkötelezett és eredményes fellépést tanúsítva a szabadság és az emberi jogok nemzetközi helyzetének javításában.

Az Egyesült Államokban az abortusz szabályozásának ügye több évtizedes múlttra tekint vissza, és egy mindmáig ellentmondásos kérdésként van jelen a közéletben. Az ügyben jogi mérőföldkőnek számító 1973-as Roe v. Wade jogesetben hozott legfelsőbb bírósági döntésig bezárólag az életpárti mozgalom élvonalában római katolikusok és demokraták álltak, mára azonban szerepüket a Republikánus Párttal szorosabb kapcsolatot ápoló evangéliumi keresztények vették át. Az abortusz- és az életpárti aktivisták küzdelme politikai és jogi síkon zajló vitákban ölt testet, helyszínei pedig kiterjednek az abortuszklinikák és válságterhességi központok bejáraitól kezdve az állami és szövetségi törvényhozáson

át az elnökválasztásokig és a Legfelsőbb Bíróság elé került jogi perek világáig. Ennek megfelelően a több szinten zajló vita rendkívül intenzív, a témára irányuló politikai figyelem pedig az elmúlt években tovább fokozódott.

Az amerikai jövő teljesen nyitott, azonban jelenleg elképzelhetetlen az evangéliumi hatás és karakter nélkül. A 21. század evangéliumi karaktere nem egy felekezet, nem is egy koherens keresztény tradíció, hanem leginkább egy igen összetett és fluid mozgalom, biblikus társadalmi törzsek plurális identitása, amelynek egyik legmeghatározóbb vonása a kereszténység megújításának a szándéka és a (neo-) protestáns küldetéstudat beteljesítése. Ennek ellenére, ahogy a múltban sem, úgy valószínűleg a jövőben sem egy konkrét társadalmi irányzat vagy tradíció víziója szerint kell az amerikai folytatást elképzelni, hanem inkább a meglévők metszetében, okos dinamikájában, amelyben maga a (neo-) evangéliumi tradíció komoly erőforrásokkal és tartalékokkal rendelkezik. Mi több, ezt a közös metszetet politikai oldaltól függetlenül egy evangéliumi (jót váró) jövőkép jellemzi, amely töretlenül hisz az amerikai nemzet nagyságában és küldetéstudatában.

Budapest, 2021. október 31.

A szerzők